

CHRISTOPHE FLIPO

ZBOGOM,

PROSTOZIDARJI

IZ PROSTOZIDARSTVA V CERKEV

OSEBNA ZGODBA

Ali se s prostožidarstvom približamo evangeliju
ali se od njega oddaljimo? Ali nasprotuje Cerkvi
ali je prostor, iz katerega lahko vstopimo vanjo?

Christophe Flipo
ZBOGOM, PROSTOZIDARJI

ZBOGOM, PROSTOZIDARJI

IZ PROSTOZIDARSTVA V CERKEV

Christophe Flipo

Družina
Ljubljana 2019

Spremna beseda

Čeprav je prostožidarstvo tri stoletja staro evropsko kulturno in družbeno gibanje, katerega domovina je Anglija, ostaja za mnoge uganka. Velja za tajno združenje, kar samo spodbuja najrazličnejše domneve. Ko je leta 1994 v Sloveniji izšlo delo *V znamenju lože*, je bilo kmalu umaknjeno s knjigarniških polic, v samem besedilu pa je polno motečih sledov cenzure. Deli besedila so prečrtani in neberljivi. To gotovo ne prispeva k naklonjeni obravnavi tega večmilijonskega svetovnega združenja, ampak daje povod za sumničenja, ki jih ni mogoče preveriti. Zaradi tega prostožidarstvo pri enih vzbuja strah, za tiste, ki radi ribarijo v kalnem, pa postaja zanimivo in celo privlačno. Kajti prostožidarji niso kdor koli. So elitna združba, ki stoji za svojimi člani in jim odpira dostop do pomembnih mest v gospodarstvu in politiki.

Med knjigami, ki so posvečene prostožidarstvu, ima delo *Zbogom, prostožidarji*, ki jo je napisal Christophe Flipo in prihaja sedaj med slovenske bralce, posebno mesto. Kot pove že naslov, ga je napisal nekdanji prostožidar, ki je osebno izkusil prostožidarska obredna

uvajanja in pri njih iskreno sodeloval, na koncu pa ugotovil, da mu katoliško krščanstvo nudi tisto, kar je zaman iskal pri prostozidarjih. To seveda ne prese- neča, saj se prostozidarstvo giblje v smeri od krščan- stva proč, to pa pomeni nazadovanje v primerjavi z napredkom, ki ga na religioznem področju predstavlja krščanstvo. Kajti krščanstvo ni religija med religijami, ena od različnih variant religioznosti, kot meni marsik- do. Filozof Hegel bi rekel, da je krščanstvo »absolutna religija«, se pravi vrhunec religioznosti, religioznost v svoji najčistejši obliki, tako da so druge religije glede na krščanstvo njegov bližnji ali daljni odsev. V sodobni relativistični miselnosti, kjer je vse bolj ali manj enako res, ker ni nič popolnoma res, take trditve odklanjajo. Toda ravno najsodobnejša izkušnja z verskim pluraliz- mom in z vsemi stranpotmi raznih religij nas nedvo- umno opozarja, da vse religije niso enakovredne in da vse religijske podobe in zamisli Boga nimajo enakih posledic. Ni vseeno, kako si predstavljamo Boga, ka- kor ni vseeno, koga imamo za prijatelja. »Povej mi, s kom hodiš, pa ti povem, kdo si.« Podobno bi lahko re- kli, ko gre za vernost. »Povej mi, kako si predstavljaš Boga, pa ti povem, kdo si.« V podobi, ki jo imamo o Bogu, je povzeto vse tisto, kar nam največ pomeni, kar je za nas najbolj sveto in obvezno. Podoba Boga – tudi če je ta bog samo materija – usmerja naše življenje.

Chr. Flipo je očitno stopil med prostozidarje iz želje po duhovnosti, ne pa zaradi prostozidarskih lobijev in drugih koristnih zvez, ki jih vsaka tajna družba nudi svojim privržencem. Čeprav Francoz je bil član anglo- saksonske prostozidarske smeri, ki ima do religiozno- sti manj pozitiven odnos kot francoska smer, četudi

se tudi anglosaksonska veja ograjuje od krščanstva in išče neko duhovnost in religioznost, katere edini izvor je človekov lastni um. Po tem se razlikuje od druge, tako imenovane francoske smeri, ki je do vsake vernosti milo rečeno zadržana, če že ne odkrito brezbožna. Posebej bojevito pa je nastrojena proti Katoliški cerkvi. Ravno tej prostožidarski smeri, ki jo najbolj izrazito predstavlja zloglasna loža *Grand Orient de France* (Veliki Orient Francije), se ima Francija v veliki meri zahvaliti za to, da je postala vodilna evropska država na področju laicizma in sekularizma, ki je leta 1905 izpeljala prvo ločitev Cerkve in države v Evropi ter dala številne idejne in politične iztočnice za novodobna preganjanja kristjanov, tudi za boljševistično zatiranje vere in Cerkve. Čeprav je Lenin zavračal vse, kar je meščanskega – in prostožidarstvo je meščansko –, je francosko prostožidarsko idejo ločitve in države pozdravil, ker jo je pravilno razumel kot pripomoček v boju proti veri in Cerkvi. Posledica prostožidarskega vpliva je tudi to, da je Francija pod predsednikom J. Chiracom, katerega stari oče Louis Chirac je že bil vpliven in visoki dostojanstvenik *Velikega Orienta Francije*, leta 2003 zavrnila soglasje k omembi krščanske dediščine v preambuli načrtovane evropske ustave in s tem to sicer zgodovinsko nesporno priznanje vloge krščanstva preprečila. V prid omembi krščanstva kot najmočnejšega duhovnega oblikovalca Evrope so se tedaj izrekli skoraj vsi predstavniki držav takratne EZ in je bilo po raziskavah javnega mnenja temu naklonjenih kar 66 % Evropejcev. Očitno ima francosko prostožidarstvo, ki je idejni nosilec francoskega laicizma, močan vpliv na številne leve, socialistične in laicistične politične sile

in organizacije predvsem v Franciji pa tudi v Belgiji in na Nizozemskem. To pa so dežele, ki so med evropskimi pretežno katoliškimi državami danes najbolj razkristjanjene.

Toda pisec pričujoče knjige je pripadal drugi, anglosaksonski smeri prostožidarstva. Ta v svetu prevladuje in zdi se, da ji pripadajo tudi slovenski prostožidarji. Čeprav so tudi med ložami – kot se imenujejo lokalna prostožidarska združenja – precejšnje razlike, so njihova pravila še sredi 20. stoletja svojim članom nalagala spoštovanje Boga in njegove volje ter se bolj kakor z ideološkimi in političnimi nasprotovanji krščanstvu ukvarjala s svojevrstno duhovnostjo in obredjem. To smer imenuje Flipo »deistično prostožidarstvo«, saj je njegova miselna osnova deizem.

Ideje, ki so postale značilne za deizem, se začnejo pojavljati v Angliji že na začetku 17. stoletja. Za »očeta deizma« velja Edward Herbert Cherburski (1583–1648). Tudi sam izraz deizem se pojavi že sredi 17. stoletja. Najprej so se kot deisti označevali socinijanci, ki so moderna izdaja starega arijanstva, saj niso priznavali krščanske Svete Trojice in ne Kristusovega božanstva. Niso pa hoteli veljati za ateiste, zato so se imenovali »deisti«. Za prvega jasno opredeljenega in vplivnega zastopnika deizma pa velja angleški razsvetljenec Matthew Tindal (1657–1733). Njegovo *Krščanstvo, staro kot stvarstvo, ali evangelij kot ponovna izdaja naravne religije* je izšlo leta 1730 in se je hitro razširilo po Evropi kot temeljno deistično delo. Že naslov izdaja osnovno misel: v krščanstvu ni nič nadnaravnega, njegovo sporočilo je enako naravni religiji, ki je bila na začetku popolna in jo je treba v tej popolnosti ponovno vzpostaviti. Krščan-

ske resnice je mogoče doumeti in utemeljiti razumsko, za to ni potrebno nobeno razodetje. V Franciji so deizmu pripadali vodilni razsvetljenci, kot so bili Voltaire, Rousseau in mladi Diderot. Beseda prihaja od latinske besede deus (bog), kar pa ne pove veliko, saj tudi teizem, kakor imenujemo verovanje v enega in presežnega Boga, prihaja od istopomenske grške besede theós. Iz samega izvora obeh izrazov ni mogoče razbrati njunih razlik. Deizem in teizem priznavata oba boga kot izvor in počelo vsega, kar je. Le da teizem od svojih grških začetkov naprej praviloma pojmuje boga kot transcendentnega, se pravi presežnega, od samega stvarstva bistveno različnega in neskončno višjega, ki je stvarnik vsega, kar je, in ga je mogoče tudi vsaj do neke mere spoznati iz stvarstva, ki ima v njem svoje počelo. Pri deizmu pa to ni tako jasno, ker je božanstvo zamišljeno kot kozmosu notranji, imanenten izvor in zakon, po katerem je kozmos nastal in se razvija. Deistično božanstvo je »veliki arhitekt vesolja«, ki je svet tako zasnoval, da sedaj dogodki v njem potekajo z naravno nujnostjo in neodvisno od njega. »Veliki arhitekt vesolja« ne posega v tok naravnih dogodkov in zgodovine. Zato nekateri sodobni ateisti (npr. R. Dawkins) pravijo, da praktično – ne teoretično – med ateizmom in deizmom ni razlike, ker ne za enega in ne za drugega bog nima v svetu in v človeški usodi nobene vloge. Deizem ne priznava nobenega nadaljnega poseganja božanstva, katerega podoba je precej meglena, v to, kar je ustvaril. Četudi je neke vrste stvarnik ali vsaj izvor vsega, kar je, ne vpliva na potek zgodovine svojega stvarstva, ampak ga je prepustil njegovim lastnim zakonitostim. Zato se deizem, ki se pojavlja prav v času uveljavitve in hitrega razvoja

novoveške znanosti, druží z njenim povelíčevanjem, saj je zanj razumsko spoznanje sveta edina pot, ki vodi do božanstva, kakršno koli že je: deistično ali panteistično (vse je bog). Ker deisti odklanjajo idejo, da bi bog posegal v naravo in zgodovino, ne priznavajo nobenega posebnega, nadnaravnega razodevanja Boga, nobenih preroštev in nobenih čudežev. V tem odklanjanju je bistvo deizma, zato je deizem bistveno protikrščanski, kajti krščanstvo ima za svoj izvor Božje razodetje, kakor ga podajata Stara in Nova zaveza. Vera v krščanskem pomenu je iz oznanjevanja in poslušanja Božjih poslancev, predvsem pa iz poslušnosti Jezusu Kristusu, učlovečenemu Božjemu sinu, deistično naravno spoznavanje boga pa si lahko pridobi vsakdo sam po lastnih umskih možnostih. Božanstvo išče v naravi sami.

V tej luči razumemo tudi avtorjevo utemeljeno razlikovanje med sakralnim in svetim. V svetopisemski veri je svet samo Bog, ki je onstran sveta. V raznih naravnih religijah, panteizmu in posledično tudi v deizmu pa so svete neke naravne sile, ki jih zato, da jih razlikujemo od Božje svetosti v pravem pomenu besede, imenujemo sakralne. Za ene je taka sakralna stvar življenje ali kri, v kateri se pretaka življenje. Za druge je sakralno sonce ali kaka druga kozmična energija, ozvezdja in ves tako imenovani nadlunarni svet, svetovja onstran Lune, kakor je to veljalo v antičnih poganskih religijah. V antičnih religijah sta sakralna tudi država in vladar, ki državo predstavlja. V sakralnem je razlika med naravnim in božanskim zabrisana. V svetopisemski veri pa je jasno, da svet ni Bog, ampak je Božja stvaritev, zato nobena svetna ali posvetna stvar ne more biti sama po sebi sveta oziroma sakralna. Sve-

ta postane le, če je deležna posebnega Božjega posega, kot so npr. »sveti« vsi kristjani, ki so se po krstu vključili v samo Božje življenje. Samo nad vse vzvišeni Bog je sam po sebi svet in nedotakljiv, vse, kar je naravno, pa je Stvarnik izročil človeku v odgovorno upravljanje.

V deizmu, ki je pravzaprav vrnitev v staro poganstvo, le da je monoteističen, je torej religioznost zadeva razuma in ne sad kakega milostnega razodetja, kakor v krščanstvu. Nekateri upravičeno enačijo deistično božanstvo z »bogom filozofov in učenjakov«, ki ga Pascal zavrača in mu v svojem znanem spominku postavlja nasproti »Boga Abrahama, Boga Izaka in Boga Jakoba« (*Misli, spominek*).

Iz vseh teh razlogov deizem tudi ne vidi nobenega razloga za posebno versko institucijo, kakršna je v krščanstvu Cerkev in ki ima avtoriteto nad tem, kako naj si ljudje predstavljamo Boga in kako naj si razlagamo razodetje. Odpadejo tudi vse molitve in drugi religiozni obredi, saj se »arhitekt vesolja« zanje ne meni. S tem postane Cerkev kot vzgojiteljica in usmerjevalka človekove religioznosti odveč. Nekateri prostozidarji pa gredo še naprej. Po njihovem prepričanju je Cerkev tudi škodljiva, ker jo vidijo predvsem povezano z avtoritarno oblastjo in politiko, ki jima služi in proti kateri ma oni sami nastopajo, bodisi da so veliki zagovorniki liberalizma (anglosaksonska smer) ali pa socializma (francoska smer). Tako je postal deizem »religija« francoskih razsvetljencev in se vklapljal v miselne tokove, ki so pripravljali francosko revolucijo. Predmet deističnega in prostozidarskega odklanjanja je isti: krščanstvo kot religija, ki ima svoj temelj in upravičenost v posebnem svetopisemskem razodetju, kjer se govori o Bož-

jih posegih v zgodovino človeštva in katerega oznanjevalka, razlagalka in varuhinja je Cerkev. V nasprotju s krščanstvom kot religijo, ki temelji na nadnaravnem razodetju, se deizem – tudi prostoqidarski – izkazuje kvečjemu kot naravna, zgolj razumska in individualna religioznost.

Zato ne preseneča, da so se deistični in še bolj ateistični prostoqidarji postavili na čelo boja proti Cerkvi in krščanstvu. Prostoqidarji – predvsem francoski – so v ozadju prizadevanj, da se Evropa odtrga od njenih krščanskih korenin, in so zato največji zagovorniki sodobne sekularizacije, ločitve Cerkve in države ter laicizma. Avtor knjige se s temi dejavnostmi prostoqidarjev ne ukvarja, po vsej verjetnosti zato ne, ker to ni toliko značilno za tisto smer prostoqidarstva, ki ji je on pripadal, pač pa za francosko smer. Pač pa jasno pokaže na samem primeru dveh vrst prostoqidarstva, ateističnega in deističnega, kako je deistično stališče do Boga samo v sebi krhko, nestabilno in se kaj hitro povesi v čisto navaden ateizem. To so že zdavnaj opazili. Znani francoski govornik, mislec in škof Bossuet je že v 17. stoletju trdil, da je deizem samo »preoblečeni ateizem« (*Histoire des Variations des Églises Protestantes*, S. Marbre–Cramoisy, Paris 1688, 279). Enako meni L. de Bonald, ko pravi, da je »deist človek, ki v svojem kratkem bivanju ni imel časa postati ateist« (*Œuvres complètes* III, Migne, Paris 1859, 1348). Pa tudi Pascal to jasno pove v svojih *Mislih*: »Vsi tisti, ki iščejo Boga mimo Jezusa Kristusa in ki se ustavijo v naravi, bodisi ne najdejo nobene luči, ki bi jih zadovoljila, ali pa si le izoblikujejo način, da spoznajo Boga in mu služijo brez srednika, zaradi česar padejo ali v ateizem ali

v deizem, kar oboje krščanska vera skoraj enako ostro odklanja« (556). To potrjuje tudi zgodovina. Dejansko so francoski prostožidarji že proti koncu 19. stoletja opustili vsako sklicevanje na boga in nesmrtnost duše. Ta razvoj deizma je logičen. Hoče biti nekaj srednjega med krščanskim teizmom in ateizmom. To sredinsko stališče spremlja tudi agnosticizem, se pravi dvom v možnost kakršnega koli spoznanja boga, saj se po deizmu o božanstvu da komaj kaj zanesljivega reči. Zato je razumljivo, da se prej ali slej prevesi v brezboštvo. Redki so kakor Chr. Flipo, ki po deističnem pobočju ne zdrsijo navzdol v ateizem, ampak se dvignejo na vrh teizma v krščansko verovanje.

V svojem delu Chr. Flipo tudi pokaže, kako se deistično prostožidarstvo oklepa različnih religijskih izročil, zbranih z vseh vetrov. V tem pogledu je deistično prostožidarstvo podobno novodobnim religioznim poizkusom, ki jih označujemo kot »new age« (nova doba). Toda sinkretizem kot spajanje in mešanje idej in obredov iz različnih in med seboj protislovnih naravnih religioznih izročil je prav tako krhko stališče. Idejna doslednost in skladnost sta nujno potrebna, ne pa neskladna zmes religioznih idej, zbranih iz vseh vetrov. Zato katoliško krščanstvo tako budno skrbi za dosledno in skladno učenje v svoji veri. Če dopustimo, da se nam v nauk prikradejo nazori, ki so z njim nezdržljivi, ogrožajo njegovo identiteto in spodkopavajo enotnost in medsebojno sosledje verskih resnic, kar na koncu ogrozi vero kot tako v njeni celovitosti in zvestobi sebi. Zgodovina nas v tem nenehno potrjuje. S krščanstvom ni vse združljivo. Mnogi se spotikajo nad to skrbjo za zvestobo krščanstva sebi. Tudi med prostožidarskimi

očitki krščanstvu je najpogostejši očitek krščanska zvestoba svojim temeljnim resnicam, ki jo prostožidarji slabšalno imenujejo dogmatizem, medtem ko se imajo sami za »svobodoljubne« in »nedogmatične«. Ne vidijo pa, da je pravica do svoje identitete in zvestobe samemu sebi še bolj temeljna. To je nekaj podobnega, kot če bi učenci v šoli učiteljici očitali »dogmatizem«, ker jim popravlja slovnične napake. Kot ni vsaka beseda in vsaka besedna zveza slovenska, ni vsaka religiozna domislica združljiva s krščanstvom. Tako se na koncu izkaže, da ima vernik, ki se iskreno trudi za svojo vero, o njej razmišlja in jo pogloblja, samo eno pot k Božji Resnici, ki se je odprla tudi avtorju te knjige. To je Pot, ki je Jezus Kristus sam in ki živi in deluje še naprej v svoji Cerkvi.

Anton Stres

Njim, ki so bili moji bratje

»Naključje vedno naredi le pol poti.«

(YVON RIVARD, *Smrt in rojstvo Christopha Ulrica*)

O**bstaja** ogromno knjig, ki s sovraštvom zavračajo prostožidarstvo. Včasih so v njih iz nevednosti zapisane nore trditve, ki gredo celo tako daleč, da prostožidarstvu podtikajo zle moči, ali pa so jih napisali razočarani nekdanji bratje, ki bi se radi maščevali in razčistili s svojo preteklostjo. Sam se ne prištevam mednje. Ne zavračam tega obdobja svojega življenja, ki sem ga imel rad, niti naših bratskih prijateljstev, čeprav ste me pozabili že tisti večer, ko sem odšel.

Veste, v loži sem bil zelo dejaven, zato je bila moja odpoved tako nenadna kot tudi nerazumljiva. Kaj jo je povzročilo? Odkritje evangelijev in Kristusove dobronamernosti. Skupaj z ženo sva resnično doživela srečanje v Marijinem svetišču Rocamadour. To je bilo intimno izkustvo Kristusove navzočnosti v obredih in v srcih prostovoljcev, ki so pričevali o svoji veri. Nena doma sem razumel strukturni konflikt prostožidarja,

ki bi rad bil kristjan. Enaindvajset let sem mislil, da je to, kar uči prostoziidarska tradicija, združljivo s krščansko vero. Svet, ki sem ga na novo odkril, pa je prostoziidarsko resničnost nesporno osmešil. Spoznal sem, da je moja odpoved neizogibna, Veliki Graditelj je le papirnati bog, ki v primerjavi z resničnostjo Kristusove ljubezni nima teže.

Poučevanje prostoziidarstva je izredno dodelano in ne takoj razvozljivo. Pravzaprav sem šele po treh letih razmišljanja resnično razumel razloge, zakaj ni mogoče ostati prostoziidar in obenem živeti v Kristusovi navzočnosti. Ta knjiga je rezultat mojega razločevanja. Ne gre za ponavljanje stališča Cerkve, temveč želim izraziti svoje mnenje glede vprašanj, ki bi si jih legitimno smel postaviti krščanski prostoziidar: Ali me prostoziidarsko poučevanje lahko zbliža s Kristusom? Me lahko vodi k boljšemu razumevanju Svetega pisma? Zdaj mi je odgovor jasen, verjetno zaradi molitve in pogovorov o evangelijih. Prepričan sem, in to bom skušal pokazati, da kristjan *nima česa iskati tu*. Zakaj? Zato ker prostoziidarska izkušnja temelji na krščanski veri popolnoma nasprotujočih tradicij. Kako bi lahko razsvetljevale kristjana? Kdo bi lahko sodeloval v poganskih obredih, ne da bi se postopoma, z vsakim srečanjem bolj približeval nesmiselni mešanici, znotraj katere na račun čiste simbolične vsebine evangeliji izgubljajo svojo zgodovinsko razsežnost?

Prijatelji, kaj si boste mislili ob branju te knjige? Morda si boste rekli: »To ni to, kar živim! Ni to, kar verjamem! To nisem jaz!« Kljub temu bom v vas skušal vzbuditi dvom glede smisla vaše poti, kajti prav v tem je *chiaroscúro*, v tem je bistvo prostoziidarske nejasnosti. Poglejte celoto! O čem nam pripovedujejo rituali?